

Aanvullend onderzoek huismus en vleermuizen
In het kader van de Flora- en faunawet

Plangebied: M.H. Trompweg & C. Trompweg, Dordrecht

Opsteller: T.D. Breur

Aanvullend onderzoek huismus en vleermuizen

In het kader van de Flora- en faunawet

Ondertitel	Plangebied: M.H. Trompweg & C. Trompweg, Dordrecht
Opsteller	T.D. Breur
Datum	31-12-2016
Versienummer	01
Rapportkenmerk	ER20161221v01
Aantal pagina's	45
Opdrachtgever	New Horizon
Contactpersoon	N. Gevers
Collegiale toets	L. Boon
Wijze van citeren	Breur, T.D. 2016. Aanvullend onderzoek huismus en vleermuizen; In het kader van de Flora- en faunawet. Plangebied: M.H. Trompweg & C. Trompweg, Dordrecht. Rapportkenmerk ER20161221v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Ecoresult B.V.
Van Ravesteyn-erf 156
3315 DK Dordrecht
078 75 184 12
info@ecoresult.nl
www.ecoresult.nl

© copyright Ecoresult B.V. 2016

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Ecoresult B.V. kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Onderzoeksvragen.....	5
1.3 Leeswijzer.....	6
2 Werkwijze	7
2.1 Werkstappen	7
2.2 Toelichting onderzoek	7
3 Omschrijving plangebied	11
3.1 Algemeen.....	11
3.2 Beschrijving.....	12
4 Onderzoekresultaten.....	13
4.1 Vleermuisonderzoek.....	13
4.2 Huismus.....	16
4.3 Samenvatting onderzoek	18
5 Activiteiten	21
5.1 Voorgenomen werkzaamheden.....	21
5.2 Nieuwe situatie	21
5.3 Wettelijk belang	21
5.4 Alternatieven afweging	22
6 Effectbeoordeling en toetsing.....	25
6.1 Vleermuizen.....	25
7 Conclusies en aanbevelingen.....	31
7.1 Conclusies.....	31
7.2 Aanbevelingen.....	32
8 Geraadpleegde bronnen	35
8.1 Literatuur.....	35
8.2 Internet.....	35
Bijlage 1 Toelichting Flora- en faunawet.....	37
Bijlage 2 Stappenplan voor vogels.....	43
Bijlage 3 Stappenplan voor diersoorten bijlage IV Habitatrichtlijn (waaronder vleermuizen).....	45

1 Inleiding

In opdracht van New Horizon heeft Ecoresult B.V. een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd in plangebied: M.H. Trompweg & C. Trompweg, gemeente Dordrecht, provincie Zuid-Holland. De ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.

1.1 *Aanleiding*

De aanleiding voor het uitvoeren van het aanvullend onderzoek is een door Ecoresult B.V. uitgevoerd potentieonderzoek¹ waaruit blijkt dat het plangebied geschikt is voor vaste rust- en verblijfplaatsen in gebouwen van huismus en vleermuizen. Door de geplande sloop van bebouwing binnen het plangebied kunnen schadelijke effecten op vleermuizen ontstaan. Huismussen en vleermuizen kunnen in het plangebied potentieel aanwezig zijn. Hierdoor kan de Flora- en faunawet worden overtreden. Aanvullend onderzoek is uitgevoerd naar:

- De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van huismus binnen het plangebied conform de condities en methodiek van de Soortenstandaard huismus.
- De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen en functioneel leefgebied (vliegroute en foerageergebied) van vleermuizen binnen het plangebied conform de condities en methodiek van het meest actuele vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2013).

1.2 *Onderzoeksvragen*

Voor het onderzoek worden 5 onderzoeksvragen beantwoord:

1. Zijn huismus en vleermuizen aanwezig?
2. Welke functie(s) heeft het object of het gebied voor huismussen en vleermuizen?
3. Welk wettelijk belang is er waardoor de activiteiten moeten worden uitgevoerd?
4. Blijft de functionaliteit van de voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen behouden?
5. Welke eigenschappen van het object of gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?

---

¹ Breur, T.D. 2016

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage worden achtereenvolgens de werkwijze, het plangebied, de onderzoeksresultaten, de activiteiten, de effectbeoordeling, toetsing aan de wet en afgesloten met de conclusies en aanbevelingen.

2 Werkwijze

2.1 *Werkstappen*

De onderzoeksvragen (hoofdstuk 1) voor het aanvullend veldonderzoek vleermuizen worden beantwoord op basis van 4 werkstappen:

1. Veldonderzoeken van de aan- of afwezigheid.
2. Bepalen en onderbouwen van het wettelijke belang van de activiteiten.
3. Bepalen van het schadelijke effect op de functionaliteit van de voortplantingsplaats of vaste rust- en verblijfplaats.
4. Bepalen van het schadelijke effect op de gunstige staat van instandhouding.

Deze aanpak is gebaseerd op de relevante soortenstandaards en de voor de betreffende soorten beschikbare ecologische informatie.

2.2 *Toelichting onderzoek*

2.2.1 **Vleermuizen**

Door voorliggend onderzoek zijn de volgende functies voor vleermuizen onderzocht:

- Winterverblijfplaats.
- Kraamverblijfplaats.
- Zomerverblijfplaats.
- Paarverblijfplaats en zwermplaats.
- Vliegroute.
- Foerageergebied.

De veldonderzoeken naar vleermuizen zijn uitgevoerd door L. Boon, T.D. Breur en G. Tanis ecologisch deskundigen² bij Ecoresult B.V. Allen hebben aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van vleermuizen. Daarbij is gebruik gemaakt van een batdetector, opnameapparatuur en zaklamp

---

² Voor een definitie van ecologisch deskundige wordt verwezen naar <https://mijn.rvo.nl/ecologisch-deskundige?inheritRedirect=true>

(Pettersen D240x, Roland R-05 en diverse zaklampen).

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd onder de condities en methodiek van het meest actuele vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2013). Zie tabel 1 voor de onderzoeksmomenten en weersomstandigheden.

Voor het vaststellen van aan- of afwezigheid van vleermuiswinterverblijfplaatsen bestaat in Nederland nog geen betrouwbare onderzoeksmethode. Gedrag en gebruik kunnen wel winterverblijfplaatsen indiceren. Gedurende de veldonderzoeken is ook hier op gelet. Voor de bezoeksmomenten wordt verwezen naar tabel 1.

Veldbezoek	Datum	Type onderzoek	Moment	Onderzoeker	Temperatuur	Neerslag	Windrichting	Windkracht
1	19-04-2016	Huismus	ochtend	T.D. Breur	9 °C	0	NW	3 bft
2	04-05-2016	Huismus	ochtend	T.D. Breur	11 °C	0	ZO	2 bft
3	31-05-2016	Vleermuizen	avond	T.D. Breur & G. Tanis	16 °C	0	O	3 bft
4	07-07-2016	Vleermuizen	ochtend	T.D. Breur & L. Boon	13 °C	0	ZW	2 bft
5	30-08-2016	Vleermuizen	avond	T.D. Breur & G. Tanis	17 °C	0	N	2 bft
6	22-09-2016	Vleermuizen	nacht	T.D. Breur & G. Tanis	15 °C	0	Z	2 bft

Tabel 1: Onderzoeksronden voor vleermuizen met weergegevens. Bron: KNMI.nl weerstation Rotterdam, gecorrigeerd met eigen waarnemingen in het veld.

2.2.2 Huismus

Door voorliggend onderzoek zijn de volgende functies voor huismus onderzocht:

- Voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen
- Functioneel leefgebied

De veldonderzoeken naar huismus zijn uitgevoerd door T.D. Breur, ecologisch deskundige bij Ecoresult B.V. T.D. Breur heeft aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van huismus. Het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens een gestandaardiseerde methode, zoals beschreven in de Soortenstandaard huismus. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden ideaal voor het inventariseren van huismus. (zie Tabel 1).

2.2.3 Volledigheid onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de voor de vleermuisonderzoek geldende standaarden. De onderzoeksperiode voor al de betreffende soorten is optimaal. De inventarisatie blijft echter een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Flora- en faunawet vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is hieraan dan ook voldoende invulling gegeven. Wat betreft dit onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. De effectbeoordeling (hoofdstuk 6) vindt nu plaats aan de hand van de relevante stappenplannen beoordeling ruimtelijke ingrepen in het kader van de Flora- en faunawet (zie bijlage 2 en 3).

3 Omschrijving plangebied

3.1 Algemeen

Het plangebied betreft een zestal bouwblokken aan de M.H. Trompweg en de C. Trompweg, Dordrecht (Afbeelding 1). Het plangebied ligt in de wijk Wielwijk in Dordrecht. Dit is een woonwijk met zowel hoogbouw als laagbouw en een winkelcentrum (Admiraalsplein). Het plangebied wordt in het noorden begrensd door de Laan der Verenigde Naties, in het oosten door de Zuidendijk, in het zuiden door Reeweg zuid en in het westen door de A16. In het zuiden van deze wijk ligt het Wielwijk park, een groengebied met bos plantsoen, grasvelden, een water partij en een speelweide.

Afbeelding 1: Ligging plangebied. Voor de regionale ligging, zie de kaartinzet rechts. De bebouwing in het plangebied is genummerd en rood gemarkeerd. Kaartbron: PDOK.

3.2 *Beschrijving*

Hieronder volgt een omschrijving van het plangebied:

- De hoogbouw in het plangebied bestaat uit 5 bouwblokken (bouwjaar1958³), nummer 1 t/m 5 op afbeelding 1. Het betreffen portiekflats van 4 etages hoog (met uitzondering van gebouw 3, dit is 3 etages hoog). De gevels zijn gesloten en bevatten geen roosters of open voegen, wel is de gevel op diverse plekken beschadigt en er zijn diverse gaten waarneembaar. De kozijnen sluiten goed aan op de gevel, zonder waarneembare tussenruimtes. Het platte dak heeft een overstek van ca. 1 meter welke aan de onderkant voorzien is van een houten betimmering met tussen de laten spleten.
- De laagbouw in het plangebied (bouwjaar1958⁴, gebouw 6 op afbeelding 1, bestaat uit één verdieping. De huizen zijn voorzien van een schuin dak met dakpannen. Het dakoverstek is aan de onderkant voorzien van een houten betimmering, tussen de planken zijn tussenruimten aanwezig.
- Het groen rondom de hoogbouw bestaat uit kort gemaaide grasvelden en laag wintergroen plantsoen. Het groen rondom de laagbouw bestaat uit al dan niet verwilderde voor- en achtertuinen. Langs de achtertuinzijde bevindt zich een ligusterhaag. Verspreid rondom de bouwblokken staan grote solitaire loofbomen (plataan, es, populier) met een stamdiameter > 30 cm.
- Open water is afwezig binnen het plangebied.

---

3 <https://bagviewer.kadaster.nl/lvbag/bag-viewer/index.html>

4 <https://bagviewer.kadaster.nl/lvbag/bag-viewer/index.html>

4 Onderzoeksresultaten

4.1 Vleermuisonderzoek

4.1.1 Aanwezig

Gedurende de veldonderzoeken zijn in totaal twee vleermuissoorten waargenomen

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis

4.1.1.1 Gewone dwergvleermuis

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 1) werden 41 waarnemingen van gewone dwergvleermuizen verricht.

Afbeelding 2: Waargenomen gewone dwergvleermuizen. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- In het plangebied bevindt zich één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Deze verblijfplaats bevindt zich in het dakoverstek van Maarten Hapertz Trompweg 226 (gebouw 3 op afbeelding 1). Dit dakoverstek is aan de onderkant toegankelijk via kieren in de betimmering.
- In het plangebied bevinden zich 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen ter plaatse van Maarten Hapertz Trompweg 336 en de Maarten Hapertz Trompweg 73 (gebouw 5 en 2 op afbeelding 1). Deze dieren zijn baltsend langs de gevel aangetroffen, aangezien deze gevel gesloten is is kan redelijkerwijs worden aangenomen dat de paarverblijfplaatsen zich (net als de zomerverblijfplaats) in het dakoverstek bevindt.
- Buiten het plangebied bevindt zich één andere zomerverblijfplaats (Kortenaerstraat 14).
- Buiten het plangebied zijn 3 andere paarverblijfplaatsen aangetroffen: Kortenaerstraat 1, Kortenaarstraat 19 en het verzorgingstehuis aan het Admiraalsplein.
- Op enkele plaatsen is sociaal gedrag waargenomen (sociale roep), rondom deze locaties is speciaal gepost om vast te stellen of het hier om paarterritoria ging. Dit heeft echter niet geleid tot meer waarnemingen van paarverblijfplaatsen in het plangebied. Aangenomen wordt dat deze waarnemingen van sociaal gedrag betrekking hebben op incidenteel roepende dieren of dieren met paarverblijfplaatsen op ruime afstand van het plangebied.
- Tijdens de onderzoeken zijn 20 waarnemingen gedaan van foeragerende gewone dwergvleermuizen:
  - Het maximaal aantal foeragerende dieren op één plek is 2.
  - Er wordt binnen het plangebied gefoerageerd langs de groenstructuren langs de bebouwing. De meeste foeragerende dieren zijn waargenomen boven de waterpartij aan de zuidzijde van het plangebied. Op geen moment werd een locatie in het plangebied langdurig als foerageergebied gebruikt.
- Tijdens de onderzoeken zijn 6 waarnemingen gedaan van overvliegende gewone dwergvleermuizen. Het betrof in alle gevallen diffuus gebruik van het landschap, vleermuizen vlogen zowel langs de bebouwing als groenstructuren. Er was geen sprake van een duidelijke hoofdlijn in vliegroute.
- Het plangebied heeft – op grond van de onderzoeken – geen essentiële functie als foerageergebied of als (onderdeel van) vliegroute voor gewone dwergvleermuis.

4.1.1.2 Ruige dwergvleermuis

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (tabel 1) werden 7 waarnemingen van ruige dwergvleermuizen verricht.

Afbeelding 3: Waargenomen ruige dwergvleermuizen. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- Van de ruige dwergvleermuis zijn twee paarverblijfplaatsen vastgesteld binnen het plangebied, deze bevinden zich in het dakoverstek ter hoogte van Maarten Hapertz Trompweg 5 en 27.
- Buiten het plangebied, in het dakoverstek aan de zuidgevel van de Maarten Hapertz Trompweg 284 bevindt zich een andere paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis.
- Tijdens de onderzoeken zijn geen waarnemingen gedaan van overvliegende of foeragerende ruige dwergvleermuizen.
- Het plangebied heeft – op grond van de onderzoeken – geen essentiële functie als foerageergebied of als (onderdeel van een) vliegroute voor ruige dwergvleermuis.

4.1.2 Functionaliteit plangebied

4.1.2.1 *Zomerverblijfplaats*

In het plangebied bevinden zich één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis: in het dakoverstek van Maarten Hapertz Trompweg 226 (gebouw 3 op afbeelding 1).

4.1.2.2 *Paarverblijfplaats*

In het plangebied bevinden zich 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen ter plaatse van Maarten Hapertz Trompweg 336 en de Maarten Hapertz Trompweg 73 (gebouw 5 en 2 op afbeelding 1). Van de ruige dwergvleermuis zijn eveneens twee paarverblijfplaatsen vastgesteld binnen het plangebied, deze bevinden zich in het dakoverstek ter hoogte van Maarten Hapertz Trompweg 5 en 27.

4.1.2.3 *Foerageergebied*

Enkel de gewone dwergvleermuis is foeragerend waargenomen tijdens de onderzoeken. In het plangebied wordt bij boomgroepen incidenteel gefoerageerd. Tijdens alle ronden zijn sporadisch foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Het betreft hier in alle gevallen kortstondig foeragerende dieren die vervolgens doorvliegen naar andere foerageergebieden.

4.1.2.4 *Vliegroute*

Gedurende het onderzoek zijn in het plangebied zijn enkel overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze dieren vlogen diffuus over zonder duidelijke route. In het plangebied zijn geen (essentiële) delen van (essentiële) vliegroutes voor vleermuizen aanwezig.

4.2 *Huismus*

4.2.1 *Aanwezig*

Gedurende de veldonderzoeken is de huismus niet waargenomen binnen het plangebied. Ten zuiden 74 er waarnemingen van de huismus gedaan. Nesten zijn alleen waargenomen buiten de begrenzing van het plangebied.

Afbeelding 4: Waargenomen nesten huismus. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- Binnen het plangebied bevinden zich geen voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van huismus. Tevens is er geen gedrag of sporen (poepstrepen, uitstekend nestmateriaal) waargenomen die indiceren dat nesten aanwezig zijn.
- De dichtst bijzijnde nesten van de huismus bevinden zich ter plaatse van de dakgoot onder de dakpannen van de Van Conventstraat. Het functioneel leefgebied behorend bij deze nesten bestaat uit ligusterhagen in de achtertuinen van deze zelfde straat. Ook in de Olivier Van Noortstraat, De Rijpstraat en de Van Speykstraat bevinden zich vermoedelijk nesten. Aangezien de primaire aandacht van dit onderzoek uitging naar de bebouwing behorende tot het plangebied zijn alleen de meest dichtbijzijnde nesten exact in kaart gebracht.
- De beplanting in het plangebied is niet in gebruik als functioneel leefgebied van de huismus. Op geen moment zijn hier huismussen waargenomen.

4.2.2 Functionaliteit plangebied

Het plangebied heeft, op basis van het onderzoek, geen functie voor de huismus.

4.3 *Samenvatting onderzoek*

4.3.1 **Vleermuizen**

4.3.1.1 *Gewone dwergvleermuis*

In het plangebied bevinden zich één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis: in het dakoverstek van Maarten Hapertz Trompweg 226 (gebouw 3 op afbeelding 1). In het plangebied bevinden zich 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen ter plaatse van Maarten Hapertz Trompweg 336 en de Maarten Hapertz Trompweg 73 (gebouw 5 en 2 op afbeelding 1).

In het plangebied zijn geen (essentiële) delen van (essentiële) vliegroutes of foerageergebieden voor gewone dwergvleermuizen aanwezig.

4.3.1.2 *Ruige dwergvleermuis*

Van de ruige dwergvleermuis zijn twee paarverblijfplaatsen vastgesteld binnen het plangebied, deze bevinden zich in het dakoverstek ter hoogte van Maarten Hapertz Trompweg 5 en 27. In het plangebied zijn geen (essentiële) delen van (essentiële) vliegroutes of foerageergebieden voor gewone dwergvleermuizen aanwezig.

4.3.2 **Huismus**

Het plangebied heeft geen functie voor de huismus.

Soortgroep	Soort	Functie	Tabel	Opmerking	Locatie
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	1 zomerverblijfplaats	3	Aanwezig	M.H. Trompweg 226
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	2 paarverblijfplaatsen	3	Aanwezig	M.H. Trompweg 73 & 336
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	Niet essentiële vliegroue en foerageergebied	3	Aanwezig	Bebouwing en beplanting
Vleermuizen	Ruige dwergvleermuis	2 paarverblijfplaatsen	3	Aanwezig	M.H. Trompweg 5 & 27
Vleermuizen	Ruige dwergvleermuis	Niet essentiële vliegroue en foerageergebied	3	Afwezig	-
Vogels	Huismus	Vaste verblijfplaatsen en functioneel leefgebied	3	Afwezig	-

Tabel 2: Overzicht onderzoeksresultaten aanvullend onderzoek naar vleermuizen en huismus.

5 Activiteiten

5.1 *Voorgenomen werkzaamheden*

De voorgenomen activiteiten betreffen:

- Sloop van de bebouwing.
- Kap de tegen de bebouwing aangelegen beplanting.
- De grond van de gesloopte bebouwing bouwrijp maken ten behoeve van nieuwbouw (de exacte ontwikkeling en planning van nieuwbouw is nog niet concreet).

De geplande sloopdatum is juli 2017.

5.2 *Nieuwe situatie*

In de nieuwe situatie zijn de gebouwen gesloopt en is de directe beplanting verwijderd. Uiteindelijk zal hier nieuwbouw plaatsvinden, de exacte aard en planning van deze nieuwbouw is op dit moment nog niet helder.

5.3 *Wettelijk belang*

De activiteiten kunnen vooralsnog enkel worden geplaatst onder de volgende wettelijke belangen:

- Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (belang j).

Toelichting belang j

De sloop en nieuwbouw valt onder het belang j: ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Andere voorbeelden van activiteiten die onder het belang j ruimtelijke inrichting of ontwikkeling kunnen worden geplaatst zijn: een natuurontwikkelingsproject, aanleg van een weg, stadswijk of bedrijvenpark, bouw of verbouwing van een gebouw, het verdubbelen van een wateronttrekking.

De andere relevante wettelijke belangen betreffen:

- Bescherming van flora en fauna (belang b).
- Veiligheid van het luchtverkeer (belang c).
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (belang d).

- Dwingende reden van groot openbaar belang (belang e).

Het soort wettelijk belang is van invloed op de mogelijkheden of er voor de activiteiten een ontheffing en/of vergunning gekregen kan worden – indien er sprake is van wezenlijke verstoring – indien dat nodig is.

5.4 Alternatieven afweging

5.4.1 Locatie

Welke alternatieve locaties voor uw project heeft u overwogen waardoor uw werkzaamheden geen of minder schadelijke effecten hebben voor de soort? Onderbouw waarom deze alternatieve locaties niet mogelijk zijn.

Het project is locatiespecifiek. De te slopen gebouwen binnen het plangebied zullen plaats maken voor nieuwbouw op dezelfde locaties.

5.4.2 Inrichting

Welke alternatieve inrichtingsplannen heeft u overwogen waardoor uw werkzaamheden geen of minder schadelijke effecten hebben voor de soort? Onderbouw waarom deze alternatieve inrichtingsplannen niet mogelijk zijn.

Een definitieve inrichting is nog niet bekend. Bij de inrichting van het plangebied wordt rekening gehouden met de mitigerende maatregelen voor de aangetroffen beschermde soorten.

5.4.3 Werkwijze

Welke alternatieve werkwijze heeft u overwogen waardoor uw werkzaamheden geen of minder schadelijke effecten hebben voor de soort? Onderbouw waarom deze alternatieve werkwijzen niet mogelijk zijn.

Voorafgaand aan de werkzaamheden zijn alle mitigerende maatregelen functioneel en zijn de aanwezige voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen buiten de kwetsbare periode zorgvuldig ongeschikt gemaakt. Door het treffen van deze maatregelen wordt voorkomen dat er schadelijke effecten ontstaan op (individuen van) de aangetroffen beschermde soorten.

5.4.4 Planning

Welke alternatieve planning heeft u overwogen waardoor uw werkzaamheden geen of minder schadelijke effecten hebben voor de soort? Wilt u uw werkzaamheden uitvoeren tijdens de kwetsbare periode van de soort? Onderbouw waarom het uitvoeren van de werkzaamheden buiten de kwetsbare periode niet mogelijk is.

Voorafgaand aan de werkzaamheden zijn alle mitigerende maatregelen functioneel en zijn de aanwezige voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen buiten de kwetsbare periode zorgvuldig ongeschikt gemaakt. Door het treffen van deze maatregelen wordt voorkomen dat er schadelijke effecten ontstaan op (individuen van) de aangetroffen beschermde soorten.

6 Effectbeoordeling en toetsing

De effectbeoordeling en toetsing voor beschermde tabel 3-soorten die in een plangebied aanwezig zijn wordt verricht aan de hand van:

- Stappenplan Diersoorten op bijlage IV Habitatrichtlijn.
- Stappenplan voor vogels.

Op basis van de betreffende stappenplannen beoordeelt bevoegd gezag (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland).

6.1 *Vleermuizen*

6.1.1 Gewone dwergvleermuis

6.1.1.1 *Vaststellen functionaliteit*

In het plangebied bevinden zich één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis: in het dakoverstek van Maarten Hapertz Trompweg 226 (gebouw 3 op afbeelding 1). In het plangebied bevinden zich 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen ter plaatse van Maarten Hapertz Trompweg 336 en de Maarten Hapertz Trompweg 73 (gebouw 5 en 2 op afbeelding 1). Buiten het plangebied zijn één andere zomerverblijfplaats en twee andere paarverblijfplaats aangetroffen. Deze verblijfplaatsen bevinden zich buiten de invloedssfeer van het plangebied. De voorgenomen ontwikkelingen zullen niet leiden tot negatief effect op de aanvliegroute naar, of het microklimaat in de verblijfplaats. De functionaliteit blijft gewaarborgd.

In het plangebied zijn geen (essentiële) delen van (essentiële) vliegroutes of foerageergebieden voor gewone dwergvleermuizen aanwezig.

6.1.1.2 *Maatregelen*

De zomerverblijfplaats en de twee paarverblijfplaatsen zullen door de sloop van de portiekflats verdwijnen. Er zijn mitigerende maatregelen waardoor de functionaliteit van de verblijfplaatsen wordt behouden. Mitigerende maatregelen zijn:

- Voor zomerverblijfplaatsen dient, 3 maanden voorafgaand aan het actieve seizoen (start april

t/m oktober) waarin de werkzaamheden beginnen, per te verwijderen zomerverblijfplaats 4 nieuwe verblijfplaatsen te worden gecreëerd in de vorm van houtbetonnen vleermuiskasten binnen 200 meter van de huidige zomerverblijfplaats, buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. De wintermaanden mogen niet tot deze 3 maanden gewenningsperiode gerekend worden, in dit geval dienen de kasten uiterlijk juli geplaatst te worden. Deze kasten dienen minimaal tussen de 3 en 10 meter hoog (vergelijkbaar met huidige locatie) opgehangen te worden, een vrije aanvliegroute te hebben en zo veel mogelijk vrij te zijn van verstoring. De kasten worden opgehangen aan gebouwen. Doordat er één zomerverblijfplaats is aangetroffen in de te slopen bebouwing dienen in totaal 4 kasten te worden opgehangen. De kasten worden opgehangen onder begeleiding van een deskundig ecooloog. Nb: de kasten voor de zomerverblijfplaats zijn 28 juli 2016 geplaatst.

- Voor paarverblijfplaatsen dient, 6 maanden voorafgaand aan het eerste parseizoen (start 15 augustus) waarin de werkzaamheden beginnen, per te verwijderen paarverblijfplaats 4 nieuwe verblijfplaatsen te worden gecreëerd in de vorm van houtbetonnen vleermuiskasten binnen 200 meter van de huidige paarverblijfplaats, buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. Deze kasten dienen minimaal tussen de 3 en 10 meter hoog (vergelijkbaar met huidige locatie) opgehangen te worden, een vrije aanvliegroute te hebben en zo veel mogelijk vrij te zijn van verstoring. De kasten worden opgehangen aan gebouwen. Doordat er twee paarverblijfplaatsen zijn aangetroffen in de te slopen bebouwing dienen in totaal 8 kasten te worden opgehangen. De kasten worden opgehangen onder begeleiding van een deskundig ecooloog.
- Tenminste 5 dagen voor sloop wordt de bebouwing waar de verblijfplaatsen zijn aangetroffen ongeschikt gemaakt voor vleermuizen. Dit dient te gebeuren buiten de kritische periode (15 mei t/m 30 september). Dit kan gedaan worden door het open breken van de betimmering van het dakoverstek, dit verstoort het microklimaat van de verblijfplaats waardoor deze ongeschikt wordt. De basis van het ongeschikt maken is het verstoren van het microklimaat door het creëren van tocht.
- In de nieuwbouw dienen tenminste 12 nieuwe permanente verblijfplaatsen te worden gecreëerd. Dit kan kan worden gerealiseerd door:
  - Het inbouwen van vleermuiskasten zo hoog mogelijk op kopsgevels van de nieuw te bouwen woningen, waarbij een afstand van tenminste 25 meter tussen de verblijfplaatsen aanwezig is.
  - De spouwmuur (indien aanwezig) toegankelijk maken voor vleermuizen door middel van open stootvoegen.

- Boeiborden (indien aanwezig) licht af te laten wijken van de gevel zodat vleermuizen hier in kunnen.
- De mitigerende maatregelen dienen in samenspraak met de opdrachtgever verder uitgewerkt te worden en concreet te worden beschreven in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol dient ten alle tijden onder de betrokken bekend te zijn en op het werk aanwezig te zijn.

6.1.1.3 Wettelijk belang

Door de geplande werkzaamheden treedt tijdelijke verstoring op. Door het wegnemen van de huidige verblijfplaatsen en het treffen van mitigerende maatregelen ontstaat voor de vleermuizen een nieuwe situatie met nieuwe verblijfplaatsen. Deze nieuwe verblijfplaatsen moeten door de vleermuizen worden gevonden, geaccepteerd worden en voor het eerst in gebruik genomen worden wat een tijdelijke verstoring van de functionaliteit veroorzaakt.

Door het tijdig treffen van mitigerende maatregelen zoals voorgeschreven in de soortenstandaard gewone dwergvleermuis zullen ten alle tijden voldoende alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn, zowel tijdelijk als permanent. De mitigerende maatregelen worden getroffen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

De activiteiten kunnen vooralsnog enkel worden geplaatst onder het wettelijke belang Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (belang j). Ontheffing dient te worden aangevraagd voor overtreding verbodsbepaling artikel 11 Flora- en faunawet te weten het verstoren van één kraamkolonie van gewone dwergvleermuis.

6.1.2 Ruige dwergvleermuis

6.1.2.1 Vaststellen functionaliteit

Van de ruige dwergvleermuis zijn twee paarverblijfplaatsen vastgesteld binnen het plangebied, deze bevinden zich in het dakoverstek ter hoogte van Maarten Hapertz Trompweg 5 en 27.

beneden/bovenwoningen van het plangebied. Deze zullen door de voorgenomen sloop verdwijnen. Buiten het plangebied zijn twee andere paarverblijfplaats aangetroffen. Deze verblijfplaatsen bevinden zich buiten de invloedssfeer van het plangebied. De voorgenomen ontwikkelingen zullen niet leiden tot negatief effect op de aanvliegroute naar, of het microklimaat in de verblijfplaats. De functionaliteit blijft gewaarborgd.

In het plangebied zijn geen (essentiële) delen van (essentiële) vliegroutes of foerageergebieden voor ruige dwergvleermuizen aanwezig.

6.1.2.2 *Maatregelen*

Twee aangetroffen paarverblijfplaatsen zullen door de sloop van de portiekflats verdwijnen. Er zijn mitigerende maatregelen waardoor de functionaliteit van de verblijfplaatsen wordt behouden.

Mitigerende maatregelen zijn:

- Voor paarverblijfplaatsen dient, 6 maanden voorafgaand aan het eerste paarseizoen (start 15 augustus) waarin de werkzaamheden beginnen, per te verwijderen paarverblijfplaats 4 nieuwe verblijfplaatsen te worden gecreëerd in de vorm van houtbetonnen vleermuiskasten binnen 200 meter van de huidige paarverblijfplaats, buiten de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. Deze kasten dienen minimaal tussen de 3 en 10 meter hoog (vergelijkbaar met huidige locatie) opgehangen te worden, een vrije aanvliegeroute te hebben en zo veel mogelijk vrij te zijn van verstoring. De kasten worden opgehangen aan gebouwen. Doordat er twee paarverblijfplaatsen zijn aangetroffen in de te slopen bebouwing dienen in totaal 8 kasten te worden opgehangen. De kasten worden opgehangen onder begeleiding van een deskundig ecooloog.
- Tenminste 5 dagen voor sloop wordt de bebouwing waar de verblijfplaatsen zijn aangetroffen ongeschikt gemaakt voor vleermuizen. Dit dient te gebeuren buiten de kritische periode (1 augustus t/m 30 september). Dit kan gedaan worden door het open breken van de betimmering van het dakoverstek, dit verstoort het microklimaat van de verblijfplaats waardoor deze ongeschikt wordt. De basis van het ongeschikt maken is het verstoren van het microklimaat door het creëren van tocht.
- In de nieuwbouw dienen tenminste 12 nieuwe permanente verblijfplaatsen te worden gecreëerd. Dit kan kan worden gerealiseerd door:
  - Het inbouwen van vleermuiskasten zo hoog mogelijk op korse gevels van de nieuw te bouwen woningen, waarbij een afstand van tenminste 25 meter tussen de verblijfplaatsen aanwezig is.
  - De spouwmuur (indien aanwezig) toegankelijk maken voor vleermuizen door middel van open stootvoegen.
  - Boeiborden (indien aanwezig) licht af te laten wijken van de gevel zodat vleermuizen hier in kunnen.
- De mitigerende maatregelen dienen in samenspraak met de opdrachtgever verder uitgewerkt

te worden en concreet te worden beschreven in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol dient ten alle tijden onder de betrokken bekend te zijn en op het werk aanwezig te zijn.

6.1.2.3   *Wettelijk belang*

Door de geplande werkzaamheden treedt tijdelijke verstoring op. Door het wegnemen van de huidige verblijfplaatsen en het treffen van mitigerende maatregelen ontstaat voor de vleermuizen een nieuwe situatie met nieuwe verblijfplaatsen. Deze nieuwe verblijfplaatsen moeten door de vleermuizen worden gevonden, geaccepteerd worden en voor het eerst in gebruik genomen worden wat een tijdelijke verstoring van de functionaliteit veroorzaakt.

Door het tijdig treffen van mitigerende maatregelen zoals voorgeschreven in de soortenstandaard ruige dwergvleermuis zullen ten alle tijden voldoende alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn, zowel tijdelijk als permanent. De mitigerende maatregelen worden getroffen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

De activiteiten kunnen vooralsnog enkel worden geplaatst onder het wettelijke belang Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (belang j). Ontheffing dient te worden aangevraagd voor overtreding verbodsbepaling artikel 11 Flora- en faunawet te weten het verstoren van één paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

In opdracht van New Horizon heeft Ecoresult B.V. een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd in plangebied: M.H. Trompweg & C. Trompweg, gemeente Dordrecht. De aanleiding voor het uitvoeren van het aanvullend onderzoek is een door Ecoresult B.V. uitgevoerde quickscan flora en fauna waaruit blijkt dat het plangebied geschikt is voor vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen en huismus. Door de geplande sloop van alle bebouwing binnen het plangebied en de kap van bomen en struiken kunnen schadelijke effecten op vleermuizen ontstaan. Hierdoor kan de Flora- en faunawet worden overtreden. De veldonderzoeken zijn uitgevoerd door een ecologen van Ecoresult B.V. met aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van de diverse soortgroepen. Het onderzoek is uitgevoerd onder de condities en methodiek van de relevante soortenstandaards.

Gewone dwergvleermuis

- In het plangebied bevinden zich één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis.
- In het plangebied bevinden zich 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen.
- Buiten het plangebied zijn één andere zomerverblijfplaats en twee andere paarverblijfplaats aangetroffen. Deze verblijfplaatsen bevinden zich buiten de invloedssfeer van het plangebied.
- In het plangebied zijn geen (essentiële) delen van (essentiële) vliegroutes of foerageergebieden voor gewone dwergvleermuizen aanwezig.

Ruige dwergvleermuis

- In het plangebied bevinden zich twee paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis
- Buiten het plangebied zijn twee andere paarverblijfplaats aangetroffen. Deze verblijfplaatsen bevinden zich buiten de invloedssfeer van het plangebied.
- In het plangebied zijn geen (essentiële) delen van (essentiële) vliegroutes of foerageergebieden voor ruige dwergvleermuizen aanwezig.

Huismus

- Het plangebied heeft geen functie voor de huismus.

Ontheffing dient te worden aangevraagd voor overtreding verbodsbepaling artikel 11 Flora- en faunawet te weten het verstoren van één zomerblijfplaats en twee paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en twee paarverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis.

Mitigerende maatregelen betreffen op hoofdlijn:

- Het plaatsen van 20 tijdelijke houtbetonnen vleermuiskasten, uiterlijk 15 februari 2017, ten behoeve van de totaal 5 verblijfplaatsen, Nb: de kasten voor de zomerblijfplaats gewone dwergvleermuis zijn 28 juli 2016 geplaatst.
- Tenminste 5 dagen voor sloop bebouwing ongeschikt maken voor vleermuizen.
- Het creëren van tenminste 20 nieuwe permanente verblijfplaatsen in de nieuwe bebouwing.
- Werken volgens een ecologisch werkprotocol.

Overige aanbevelingen met betrekking tot tabel 1 soorten (werken volgens zorgplicht) en vogels, zoals benoemd in de quickscan⁵ blijven van kracht.

7.2 Aanbevelingen

7.2.1 Zorgplicht

De Flora- en faunawet erkent de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Dat betekent dat voor de wet alle dieren van onvervangbare waarde zijn en dat mensen daar niet onzorgvuldig mee mogen omspringen. Vanuit deze gedachte is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Concreet betekent dit dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

---

⁵ Breur, 2016

Bij de aanvang van het project dient de 'Zorgplicht' Artikel 2 van de Flora- en faunawet te worden besproken.

7.2.2 Natuur inclusief bouwen

Los van de onderzoeksresultaten, heeft het de ecologische voorkeur om rekening te houden met de wensen van flora en fauna bij de toekomstige inrichting van het plangebied. Dit in het kader van de duurzame inrichtingsmaatregel: "inclusief inrichten voor flora en fauna". Ecoresult B.V. kan u hierover adviseren en dit opnemen in het ecologisch werkprotocol.

Bij dit specifieke plangebied kan gedacht worden aan het creëren van extra verblijfplaatsen voor vleermuizen.

8 Geraadpleegde bronnen

8.1 *Literatuur*

Breur, T.D. 2016. Notitie Quicksan Flora en fauna Plangebied: M.H. Trompweg & C. Trompweg, Dordrecht. Rapportkenmerk NER20160706v01. Ecoresult. Dordrecht

8.2 *Internet*

Weersgegevens

<https://weerstatistieken.nl/rotterdam/2016/>

Soortenstandaards

<http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/flora-en-faunawet-ffw/ontheffing-vrijstelling/soortenstandaard/beschikbare>

Vleermuisprotocol 2013

<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

PDOK – Publieke Dienstverlening op de Kaart

<http://pdokviewer.pdok.nl>

Bijlage 1 Toelichting Flora- en faunawet

Bron: mijn.rvo.nl

Soortenbescherming door Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Ongeveer 500 van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen vallen onder de bescherming van deze wet. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig.

Voor wie

De Flora- en faunawet geldt voor iedereen in Nederland.

Wat is verboden

Gaat u bouwen, slopen, dempen, saneren, aanleggen of andere activiteiten voor ruimtelijke ontwikkeling uitvoeren? Dan moet u zich eerst afvragen of er beschermde inheemse soorten aanwezig zijn. Dan is de kans groot dat u te maken krijgt met onderstaande verboden. Het is verboden:

Beschermde inheemse plantensoorten:

- te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enig andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Beschermde inheemse diersoorten:

- te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- opzettelijk te verontrusten.

Van beschermde inheemse diersoorten:

- de nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- de eieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Welke soorten zijn beschermd

Er is veel informatie over soorten beschikbaar op internet. Hieronder staat een opsomming van informatie die u nodig heeft. U bepaalt zelf of u wel of niet met een beschermde soort te maken heeft.

- Soortendatabase
In deze database staat informatie over soorten die in Nederland in het wild voorkomen en op welke manier ze worden beschermd.
- Soortenregister
Deze database geeft inhoudelijke informatie over Nederlandse planten- en diersoorten. Bij elke soort staat een uitgebreide beschrijving van onder meer verspreiding, biotoop en levenswijze.
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In deze databank vindt u informatie over waar Nederlandse planten- en diersoorten voorkomen. Deze is beschikbaar voor bedrijven en overheden. U kunt zich hiervoor aanmelden op de website van de Gegevensautoriteit natuur.

Zorgplicht flora en fauna

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat u nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet voorkomen. De zorgplicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. Bij beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Wet- en regelgeving

Om de in het wild levende planten- en diersoorten te beschermen is de Flora en faunawet gemaakt. In de wet zijn een aantal verboden opgenomen. Van deze verboden kan alleen onder voorwaarden worden afgeweken. Hiervoor is vrijstelling of ontheffing mogelijk. Het verschilt wel per activiteit, verbodsbepaling of soort.

Verschil vrijstelling en ontheffing

Een vrijstelling is een uitzondering op een verbod. Deze geldt voor iedereen die aan de voorwaarden van de vrijstelling voldoet. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Kaderwet

De Flora- en faunawet is een 'kaderwet'. In de wet staan alleen algemene principes en

verantwoordelijkheden. De details zijn geregeld in een groot aantal algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Sommige bepalingen uit de Flora- en faunawet komen voort uit afspraken over biodiversiteit die op internationaal en Europees niveau zijn gemaakt. Zoals:

- Vogelrichtlijn > Europese richtlijn voor het behoud van de vogelstand.
- Habitatrichtlijn > Europese richtlijn voor de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

De bepalingen over soortenbescherming die in deze richtlijnen staan, zijn opgenomen in de Flora- en faunawet. Ook bepalingen van het CITES-verdrag staan in de Flora- en faunawet. Voor meer informatie hierover gaat u naar CITES.

Waar vindt u de wet- en regelgeving

Alle wet- en regelgeving rond de Flora- en faunawet is te vinden op Overheid.nl. Bij 'Wettechnische informatie' vindt u ook alle actuele informatie over afgeleide regelgeving en wijzigingen van de Flora- en faunawet.

Tabellen soorten Flora- en faunawet

In 3 tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet (Ffwet). De tabellen zijn aan de ene kant aan de orde bij ontheffingverlening voor artikel 75 en aan de andere kant bij vrijstellingen in het kader van het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen (AMvB artikel 75).

Vogelsoorten zijn in deze tabellen niet apart opgenomen, omdat het een erg lange lijst is. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten). In de toelichting bij de tabellen staat aangegeven welk regime toepasselijk is voor vogelsoorten.

Toelichting tabel I

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen

afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Toelichting tabel II

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

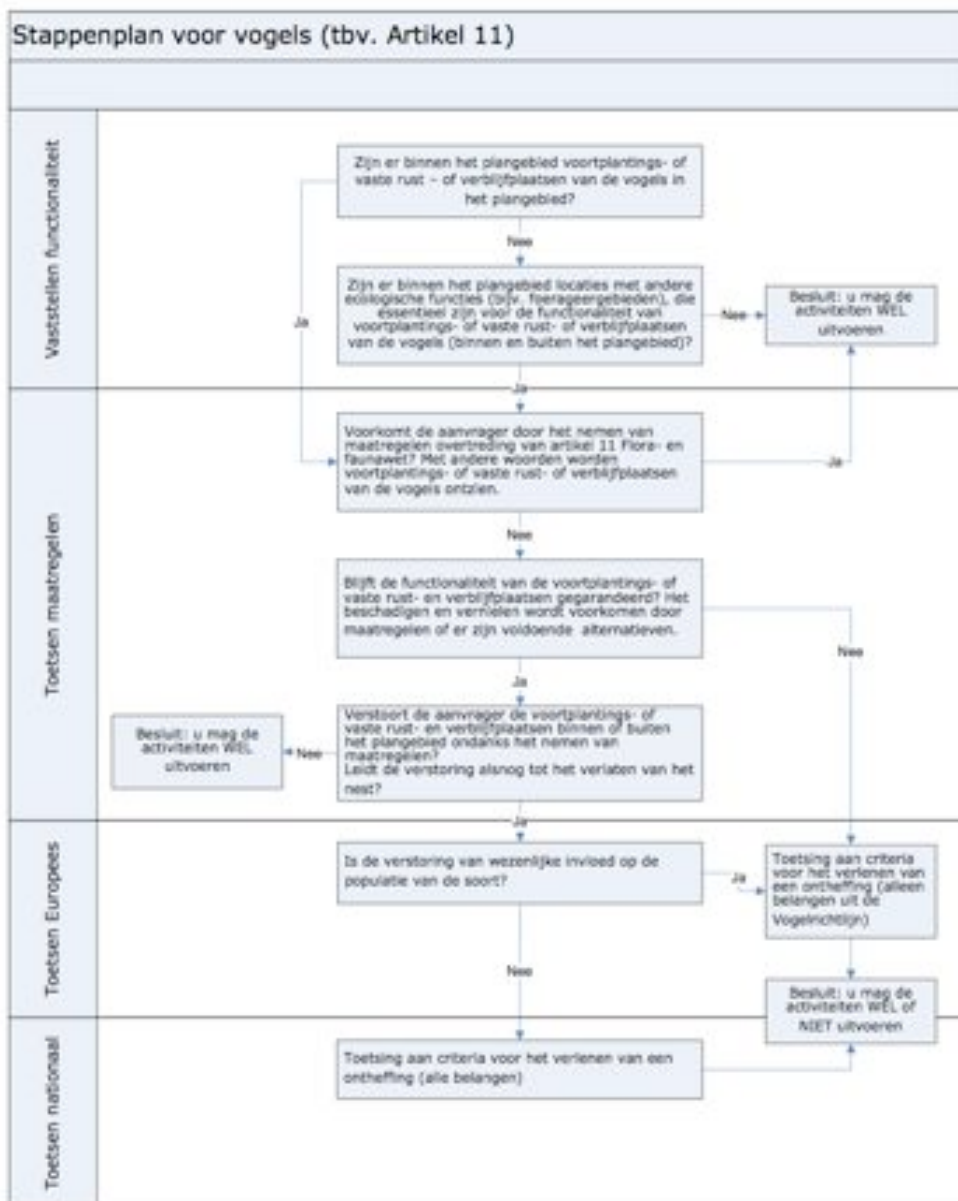
Toelichting tabel III

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Ffwet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.
- Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.
- Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn.

uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

- De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

Bijlage 2 Stappenplan voor vogels

Bijlage 3 Stappenplan voor diersoorten bijlage IV Habitatrichtlijn (waaronder vleermuizen)

